

ŠUMARSKI LIST

GLASILO ŠUMARSKOG DRUŠTVA HRVATSKE

GODIŠTE 79

-

GODINA 1955

ORGANIZACIJA UPRAVLJANJA ŠUMAMA U HRVATSKOJ

Ing. Vjekoslav Cvitovac

U vezi sa desetgodišnjicom Oslobođenja naroda Jugoslavije dat će se u ovom članku prikaz organizacije upravljanja šumama u Hrvatskoj od Oslobođenja do kraja 1955. godine, uglavnom na temelju propisa objavljenih u službenim listovima, sa kratkim osvrtom na stanje prije rata.

Ne može se pretendirati, da je ovaj prikaz iscrpan. Niti je bilo dovoljno vremena za takav rad, niti je bio na raspoloženju sav potreban arhivski materijal. Osim toga, i raspoloživi prostor u listu ograničava prikaz materijala u pojedinostima.

Oslobođenje naroda Hrvatske na dan 9. V. 1945. god. zateklo je već jednu organizaciju upravljanja šumama, koja je izgrađena na oslobođenim dijelovima zemlje za vrijeme okupacije. Ova se organizacija temeljila na propisima, koje je Savezna vlada, Vlada Demokratske Federativne Jugoslavije i još ranije Nacionalni komitet Antifašističkog vijeća Narodnog oslobođenja Jugoslavije, donijele za cijeli teritorij Jugoslavije. Da bi taj odnos i razvoj bio jasniji, prikazat će se ukratko historijat stvaranja narodne vlasti u Hrvatskoj i Jugoslaviji za vrijeme neprijateljske okupacije i Narodno-oslobodilačke borbe.

Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ), koje je osnovano 27. XI. 1942. u Bihaću, objavilo je 29. XI. 1943. na svom II. zasjedanju Deklaraciju, kojom se odlučuje, da se Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije, kao najviše i jedino pravo predstavništvo volje svih naroda Jugoslavije, konstituiru u vrhovno zakonodavno i izvršno predstavničko tijelo Jugoslavije, kao vrhovni predstavnik suvereniteta naroda i države Jugoslavije kao cjeline i da se uspostavi Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije kao organ sa svim obilježjima narodna vlade, preko kojega će AVNOJ ostvarivati svoju izvršnu funkciju.¹ Istom Odlukom

¹ Službeni list FNRJ br. 1 od 1. II. 1945.

određeno je, da Nacionalni komitet oslobođenja ima predsjednika, tri potpredsjednika i odgovarajući broj povjerenika.

Na temelju ove Odluke Nacionalni komitet oslobođenja imao je sve do J. XII. 1944. povjerenika za šume i rude, a tog dana osnovano je posebno povjereništvo za šume. Tim je bio osnovan za Jugoslaviju vrhovni savezni državni organ za šumarstvo.

U Hrvatskoj je Rezolucijom od 14. VI. 1943. u Plitvičkim Jezerima konstituirano Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH)². Odlukom ZAVNOH-a od 9. V. 1944. proglašeno je ovo Vijeće za vrhovno zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo i najviši organ državne vlasti demokratske Hrvatske³ s tim, da vrši sva prava koja pripadaju Federalnoj Državi Hrvatskoj. Istom Odlukom određeno je, da ZAVNOH vrši izvršnu vlast putem svog Predsjedništva i putem Narodne vlade Hrvatske; da na području Hrvatske važe zakoni Demokratske Federativne Jugoslavije te da se do obrazovanja Narodne vlade Hrvatske obrazuje pri Predsjedništvu ZAVNOH-a potreban broj odjela za razne grane državne uprave. Za poslove iz oblasti šumarstva obrazovano je Povjereništvo šumarstva i šumske industrije. Tim je u Hrvatskoj osnovan najviši državni organ za šumarstvo. Odlukom ZAVNOH-a o Narodnoj vladi Hrvatske⁴ od 14. IV. 1945. određeno je, da je Narodna vlada Hrvatske najviši izvršni i naredbodavni organ državne vlasti u Hrvatskoj i da Narodnu vladu Hrvatske sačinjava, pored drugih ministara, ministar poljoprivrede i šumarstva.

Tako je bilo rješeno pitanje vođenja poslova iz oblasti šumarstva u federativnom (saveznom) i federalnom (republičkom) organu.

Pitanje vođenja poslova šumarstva u nižim državnim organima rješeno je bilo Odlukom⁵ ZAVNOH-a o ustrojstvu i poslovanju narodno-oslobodilačkih odbora i skupština u Federalnoj Državi Hrvatskoj od 9. IV. 1944. kojom je utvrđeno, da u Hrvatskoj kao federalnoj državi u sastavu Demokratske Federativne Jugoslavije sva vlast pripada narodu preko njegovih izabраниh zastupnika u narodno-oslobodilačkim odborima, i to seoskog, općinskog i gradskog narodno-oslobodilačkog odbora pa preko kotarskih, okružnih, oblasnih i pokrajinskih skupština do ZAVNOH-a kao vrhovnog organa državne vlasti, te da skupštine kotara, većih gradova, okruga, oblasti i pokrajina biraju iz svoje sredine narodno-oslobodilačke odbore kao svoje izvršne organe. Kotarski, okružni, oblasni i pokrajinski narodno-oslobodilački odbori imali su kao svoje organizacione jedinice odjele i odsjeke za razne grane privrede i druge poslove. Tako su postojali u tim odborima odjeli šumarstva.⁶

I daljnje promjene u organizaciji narodne vlasti izvršene su još prije konačnog oslobođenja. Poslije Odluke⁷ Kralja Jugoslavije Petra, kojom je prenio kraljevsku vlast na Kraljevsko Namjesništvo, a koja je odluka donesena na temelju sporazuma između Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije i Kraljevske vlade u Londonu radi održanja državnog kontinuiteta Jugoslavije, uslijedile su 5. III. 1945. ostavke Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije Antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Jugoslavije i Kraljevske vlade u Londonu Kraljevskom namjesništvu. Kraljevski namjesnici imenuju 7. III. 1945. novu privremenu vladu Demokratske Federativne Jugoslavije. U toj vladi bio je i položaj ministra šumarstva.

AVNOJ se Rezolucijom⁸ od 10. VIII. 1945. proglašava za Privremenu narodnu skupštinu Demokratske Federativne Jugoslavije i tu svoju funkciju vrši sve do njenog raspuštanja 26. X. 1945. u vezi izbora Ustavotvorne skupštine.

U Hrvatskoj ZAVNOH mijenja naziv u Narodni sabor Hrvatske zakonom⁹ od 25. VII. 1945. Istog je dana zakonom¹⁰ izmijenjen naziv narodno-oslobodilačkih odbora u narodne odbore.

Takvo je stanje u organizaciji državne vlasti i uprave bilo sve do donošenja Ustava.

² Narodne novine br. 1 od 3. VIII. 1945.

³ Narodne novine br. 2 od 7. VIII. 1945.

⁴ Narodne novine br. 2 od 7. VIII. 1945.

⁵ Narodne novine br. 2 od 7. VIII. 1945.

⁶ Okružnica Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (šumarstvo) FDH broj 996 od 25. VI. 1945.

⁷ Službeni list FDJ br. 11 od 9. III. 1945.

⁸ Službeni list FDJ br. 59 od 11. VIII. 1945.

⁹ Narodne novine broj 3 od 10. VIII. 1945.

¹⁰ Narodne novine broj 3 od 10. VIII. 1945.

Prije rata je bilo šumarstvo u Hrvatskoj organizirano jednako kao u cijeloj staroj Jugoslaviji. Organizacija se bazirala na Zakonu o šumama iz 1929. godine. Poslovi iz oblasti šumarstva spadali su u nadležnost Ministarstva šuma i rudnika kao centralnog državnog organa. Za poslove šumarstva bila je osnovana u ovom zajedničkom ministarstvu posebna Generalna direkcija šuma. Zakon o šumama je odvojio nadzor nad šumama od upravljanja državnih šuma pa je u Generalnoj direkciji šuma postojalo posebno odjeljenje za vrhovni šumarski nadzor i posebno odjeljenje za upravljanje šumama državnog erara. Odjeljenje za vrhovni nadzor vršilo je nadzor putem nižih državnih organa vlasti (banskih uprava i sreskih načelstava).

U staroj Jugoslaviji bilo je mnogo vrsta šumskog posjeda; isto tako i u Hrvatskoj. Prema podacima Glavne uprave za šumarstvo NRH iz 1951. godine, od ukupne obrasle šumske površine (neobrasle površine nisu uzete u račun) bilo je u Hrvatskoj prije rata:

a) državnog erara	284.048 ha ili 14,4%
b) imovnih općina	418.405 ha ili 21,3%
c) zemljišnih zajednica i ekspropiiranih	328.969 ha ili 16,7%
d) veleposjedničkih	235.383 ha ili 12,0%
e) dioničkih društava, vjerskih ustanova i dr.	285.417 ha ili 14,5%
f) malih privatnih (seljačkih)	414.162 ha ili 27,1%
	SVEGA: 1.966.384 ha ili 100%
Neobrasle šumske površine	623.390 ha
Cjelokupna šumska površina	2.589.774 ha

Za upravljanje šumama državnog erara osnovane su Direkcije šuma. U Hrvatskoj su bile Direkcije šuma u Zagrebu, Vinkovcima i Sušaku. Direkcije su imale na terenu za neposredno upravljanje šumama šumske uprave.

Imovne općine, zemljišne zajednice, veleposjedi i drugi imali su svoje vlastite organe upravljanja.

Imovne općine su nastale otkupom servitutnih prava, koja su imali krajišnici u Vojnoj krajini po zakonu o segregaciji iz 1871. godine. Imovne općine su osnovane prema područjima prijašnjih graničarskih pukovnija, članovi imovnih općina tako zvani pravoužitnici bili su članovi krajiških obitelji, koje su do 8. lipnja 1871. godine živjele u Vojnoj Krajini i ispunjavale krajiške dužnosti u pogledu davanja vojnika. Iz polovine državnih šuma (računajući po vrijednosti) osnovano je na području današnje NRH 10 imovnih općina sa sjedištima u mjestima dotadašnjih krajiških pukovnija (Vinkovci, Nova Gradiška, Bjelovar za križevačku i đurđevačku, Karlovac, Glina, Petrinja, Ogulin, Otočac, Gospić za ličku — koja nikad nije osnovana). Upravljanje tim šumama bilo je uređeno posebnim pravnim propisima.¹¹ Svaka je imovna općina bila autonomna. Njezinim posjedom upravljala je skupština — zastupstvo, koje su sačinjavali zastupnici izabrani od ovlaštenika — pravoužitnika. Ova je skupština birala iz svoje sredine odbor, koji se sastojao od predsjednika, potpredsjednika, četiri odbornika. Odbor je bio izvršni organ skupštine i u njegov je djelokrug spadalo izvršenje skupštinskih zaključaka. Skupština se sastajala dva puta godišnje; za donošenje godišnjeg proračuna i za ispitivanje završnog računa.

¹¹ Zakon od 8. VI. 1871. o otkupu šumskih služnosti u državnim šumama; Zakon od 15. VI. 1873. o imovnih općina u hrv.-slav. vojnoj krajini i dr. Vidi Dr. A. Goglia: Uredovna zbirka šumarskih propisa str. 535 i dalje.

Odbor se sastajao redovno četiri puta godišnje, a po potrebi i više puta. Zaključci skupštine i odbora postali su punovažni, kada ih je potvrdila vrhovna zemaljska vlast.

Uprava i gospodarenje šumama imovnih općina vodili su stručni šumarski službenici. Za vođenje uprave bio je za svaku imovnu općinu osnovan centralni ured t. zv. gospodarski ured sa potrebnim brojem šumarija na terenu. Službenike je birao odbor imovne općine a imenovala vrhovna zemaljska vlast, čuvare šuma (lugare) postavljao je gospodarski ured na prijedlog odbora, a plaće im je određivala skupština zastupstva imovne općine.

Kasnijim propisima u staroj Jugoslaviji, ovo uređenje je djelomično izmijenjeno. Država je — ne dirajući u pravo svojine — preuzela upravljanje svim imovnim općinama. Službenici imovnih općina su postali državnim službenicima, a naziv gospodarski ured izmijenjen je u direkciju šuma odnosno naziv šumarije u šumsku upravu.

Slično je bila uređena i uprava šumama zemljišnih zajednica. Zemljišne zajednice su osnovane 1894. godine otkupom servitutnih prava bivših kmetova, nakon raskinuća feudalnih odnosa na području t. zv. civilne Hrvatske. Prihodima i rashodima upravljao je izabrani odbor iz redova ovlaštenika na čelu sa glavarom zemljišne zajednice.

Ministar šuma i rudnika, odnosno Odjeljenje za vrhovni nadzor vršilo je šumsko-policijski nadzor nad šumama svih vrsta vlasništva putem bana i Sreskog načelnika. Za ove poslove nadzora postojao je u svakoj banskoj upravi odsjek za šumarstvo u okviru poljoprivrednog odjela, a kod Sreskog načelstva šumarski referent. Ban je odobravao godišnje prijedloge sječe šuma i pošumljavanja za sve šume, koje su bile obvezane na potrajno gospodarenje i stoga stajale pod naročitim javnim nadzorom. To su bile: 1. nedržavne, koje su u državnoj upravi; 2. samoupravnih tijela; 3. zaštitne šume; 4. zakladne (fondovske); 5. crkvenih veleodstojnika, manastirske, vakufske, nadarbinske (župne i parohijske); 6. plemenske, seoske, imovnih općina, zemljišnih zajednica i sličnih korporacija; 7. koje su opterećene služnostima paše i drvarenja, a ne stoje u državnoj upravi.

Oslobođenje 9. svibnja 1945. zatiče u Hrvatskoj uglavnom takvo stanje u pogledu posjeda i organizacije šumarske službe, osim nekih izmjena izvršenih 1939. godine stvaranjem banovine Hrvatske. Tada je na bana Hrvatske preneseno više. ovlasti nego što ih je imao ban savske i drugih banovina.

Promjene, koje su nastale u posjedovnom stanju (likvidacija imovnih općina) i organizaciji uprave za vrijeme okupacije, nisu značajne i o njima se ne će govoriti, jer su još prije konačnog oslobođenja zemlje Odlukom¹² Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 3. II. 1945. ukinuti i proglašeni nevažećim svi pravni propisi (zakoni, uredbе, naredbe, pravilnici i t. d.) donijeti po okupatorima i njihovim pomagačima za vrijeme neprijateljske okupacije.

Od pravnih propisa, koji su bili na snazi u Jugoslaviji u času neprijateljske okupacije, t. j. do dana 6. IV. 1941., ukinuti su istom Odlukom AVNOJ-a od 3. II. 1945. godine samo oni, koji su bili u suprotnosti s tekovinama narodno-oslobodilačke borbe, s deklaracijama i odlukama AVNOJ-a i Zemaljskih antifašističkih vijeća kao i pravnim propisima donijetim od

¹² Službeni list DFJ broj 11 od 9. III. 1945.

Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije i njegovih povjereništava, vlade i pojedinih povjereništava federalnih jedinica.

Promjene u vrsti i strukturi vlasništva šuma u Jugoslaviji i Hrvatskoj poslije Oslobođenja morale su se dogoditi u vezi sa ciljevima Narodno-oslobodilačke borbe. Ti ciljevi nisu bili samo u oslobođenju zemlje od okupatora, već također u izgradnji novih društvenih odnosa u državi, sa krajnjim ciljem izgradnje socijalističkog društva u Jugoslaviji.

Prva krupnija promjena izvršena je. Zakonom¹³ Predsjedništva Privremene narodne skupštine DFJ. Ovim zakonom eksproprirani su veliki posjed, poljoprivredna dobra veća od 45 ha, zemljišni posjedi banaka, poduzeća, dioničkih društava, crkava, manastira, vjerskih ustanova i zadužbina, višak zemljišta iznad 3—5 ha, čiji vlasnici nisu zemljoradnici kao i zemljište, koje nema vlasnika ili pravnog nasljednika, zatim zemljišta narodnih neprijatelja, osoba njemačke narodnosti i njemačkih državljana.

Rješenjem¹⁴ Agrarnog savjeta stavljene su pod privremenu upravu zemaljskih ministarstava šumarstva sve šume i šumska zemljišta obuhvaćena Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji osim šuma, šumskih zemljišta, pašnjaka i ribnjaka, koji su kolektivna svojina zemljišnih zajednica, imovnih općina, sela, općina, bratstva i plemena. Ovim rješenjem određeni su propisi o gospodarenju ovim šumama te o podređenosti i dužnostima privremenih upravitelja.

Daljnja krupna promjena izvršena je Zakonom¹⁵ o proglašenju imovine zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajiških imovnih općina općenarodnom imovinom. Ovim zakonom je određeno, da šume i šumska zemljišta zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajiških imovnih općina prelaze pod upravu narodnih odbora, odnosno Ministarstva poljoprivrede i šumarstva prema propisima Uredbe Vlade FNRJ o organizaciji šumarstva od 27. XII. 1946.

Ovim promjenama došlo je konačno do temeljite izmjene u strukturi šumskog posjeda. Tako je poslije svih ovih izmjena u Hrvatskoj, prema podacima Glavne uprave za šumarstvo NRH iz 1951. godine bilo sljedeće stanje:

državnih obraslih i neobraslih šumskih površina	76%
privatnih i zadružnih	24%

Iz naprijed navedenog kratkog historijata izgradnje narodne vlasti u Hrvatskoj vidi se, da su za poslove iz oblasti šumarstva postojali još prije Oslobođenja i centralni (federalni) organi i organi u narodno-oslobodilačkim odborima.

Prvi podaci o radu centralnog organa za šumarstvo na organizaciji šumarske službe u nižim organima i na terenu nalaze se u okružnici Povjereništva šumarstva i šumske industrije ZAVNOH-a od 20. IV. 1945. broj 409. U toj su okružnici dane smjernice, koje su išle za tim, da se stara organizacija preuzme po narodno-oslobodilačkim odborima i tako »donekle poveže bivša organizaciona forma sa novonastalim stanjem«. Tom prilikom su stare šumarije dobile naziv: ispostava KNOO-a.

¹³ Službeni list DFJ broj, 64 od 28. VIII. 1945.

¹⁴ Službeni list DFJ broj, 68 od 7. IX. 1945.

¹⁵ Narodne novine broj 36 od 19. IV. 1947

Poslije Oslobođenja izdaje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (šumarstvo) FDH okružnicu broj 996 od 25. VI. 1945., kojom se udaraju prvi temelji u organizaciji neposrednog upravljanja šumama. Tom okružnicom se određuje, da se kod kotarskih narodno-oslobodilačkih odbora, na čijem se području nalaze terenske ispostave (bivše šumarije) osnuju odjeli za šumarstvo, a kod odbora bez ispostava samo odsjeci u sklopu gospodarskih odjela. Kod Okružnih narodno-oslobodilačkih odbora osnovani su Odjeli šumarstva, na čelu sa pročelnikom — Članom Izvršnog odbora ONOO-a. Odjeli za šumarstvo imali su rukovodstvenu, upravnu i nadzornu funkciju. Kod Odjela šumarstva onih okružnih odbora, na čijem području su šumarski poslovi mnogovrsniji i jače razvijeni (Banija, Kordun, Gorski Kotar, Lika, Bjelovar, Nova Gradiška, Sl. Brod, Virovitica i Osijek) određeno je, da se organiziraju u tri odsjeka: opće-upravni, nadzorno-gospodarski i taksacioni. Uz ovu okružnicu dostavljena su narodnim odborima i detaljna privremena uputstva o djelokrugu odjela šumarstva ONOO-a, šumarskih odjela, odnosno odsjeka KNOO-a i ispostava, Mjesnih NOO-a po sektoru šumarstva te uputstva o djelokrugu i dužnostima šumarskog tehničkog pomoćnog osoblja.

Istom okružnicom se obrazlaže potreba odvajanja poslova oko iskorišćavanja šuma u šumsko-industrijske svrhe od rukovodstvene i nadzorne funkcije državne vlasti. Najavljuje se osnivanje zemaljskog šumskog poduzeća za eksploataciju šuma i drugih poduzeća za preradu drva na velikim šumsko-industrijskim postrojenjima i prodaju šumskih proizvoda. Narodni odbori vodit će, kaže se, brigu oko snabdijevanja lokalnih potreba na drvu i sastavljati planove za iskorištavanje šuma za industrijsku preradu po poduzeću i za lokalne potrebe.

Zemaljsko šumsko poduzeće osnovano je 10. XI. 1945.¹⁶

Zadatak poduzeća je bio, da na komercijalnoj bazi iskorišćiva šumske proizvode u šumama na području NRH, iste preraduje i prodaje u zemlji i inozemstvu. Poduzeće nije isključivalo privatnu inicijativu u šumskoj privredi. U temeljnu glavnice poduzeća ušao je sav pokretni i nepokretni inventar, koji je bio svojina države, a koji je služio za režijsko iskorišćivanje šuma i kojim su rukovodili narodni odbori. Poduzeće je preuzelo u privremenu upravu i sav pokretni i nepokretni inventar imovnih općina, koji je služio za režijsko iskorišćivanje šuma, do konačnog rješenja pravnih odnosa imovnih općina. Poduzeće je vršilo samo izradu šum. proizvoda u šumi i njihov izvoz do javnih saobraćajnih sredstava, dok sva daljnja mehanička i hemijska prerada pripadala je u nadležnost Ministarstva industrije, koji ju je vršio putem poduzeća Sind (Slavonska industrija drva), Goprid (Goransko-primorska industrija drva), Lička industrija drva, Našička d. d., Drach d. d., Gutman Belišće d. d.

Privremenu organizaciju šumarske službe u svom Odjelu šumarstva i šumske-industrije propisao je Oblasni Narodno-oslobodilački odbor za Istru Pravilnikom od 31. X. 1945. br. 1260. Osnovana su tri odsjeka: 1. opći, 2. za čuvanje i unapređenje šuma i lova i 3. za iskorišćavanje šuma i za šumsku industriju. Detaljno je određen djelokrug svakog odsjeka kao i Oblasne šumske ispostave u Livadama te odjela poljoprivrede i šumarstva kotarskih, gradskih i mjesnih narodno-oslobodilačkih odbora.

¹⁶ Uredba o osnivanju Zemaljskog šumskog poduzeća — Narodne novine broj 68 od 14. XI. 1945.

Pored oblasnog odbora za Istru u Labinu, postojao je u Hrvatskoj još jedan oblasni odbor, i to za Dalmaciju u Splitu, ali o organizaciji šumarstva u toj oblasti nije bilo raspoloživih podataka.

U god. 1946. vrši se promjena u organizaciji šumarstva. Izdvaja se uprava državnih i imovnih šuma iz kompetencije kotarskih narodnih odbora te se ponovno organiziraju, šumarije.¹⁷ Za šume veleposjeda postavljaju se privremeni upravitelji. Stručna uprava šuma zemljišnih zajednica ostaje kod kotarskih narodnih odbora.

Prema elaboratu o reorganizaciji šumske privrede na području Okružnog narodnog odbora Daruvar od 26. IX. 1946. vidi se, da su u jeseni 1946, posebni izaslanici Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (šumarstvo NRH obilazili narodne odbore radi ponovne reorganizacije šumarstva, a u vezi sa tada donesenim saveznim zakonom o narodnim odborima. Tom prilikom su ponovno ukinute šumarije, a osnovani reviri sa nadlugarom ili podšumarom na čelu. Reviri su neposredno podređeni kotarskom narodnom odboru. Razlozi za ovu reorganizaciju bili su u tom, što se tada smatralo u ministarstvu, da se stručna uprava putem šumarije udaljila od narodnih odbora i nije imala dovoljno povezanosti sa narodnim vlastima. Razvila se suvišna administracija, koja je opterećivala šumarske, stručnjake i spriječavala njihov odlazak i rad na terenu, šumarski stručnjaci imali su ući u šumarski odsjek kotarskog narodnog odbora, a na terenu su ostali revirnici i lugari. Revirnik se nije imao baviti administracijom, već kontrolirati rad lugara i održavati kontakt sa mjesnim narodnim odborima.

16. VIII. 1946. godine donijela je Vlada NRH Uredbu o razgraničenju nadležnosti između Ministarstva poljoprivrede i šumarstva NRH i Ministarstva industrije i rudarstva NRH.¹⁸ Ovom je uredbom bilo određeno, da iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva prelazi u nadležnost Ministarstva industrije i rudarstva čitava eksploatacija šuma od sječe do prerade glavnih šumskih prihoda, proreda, sušaca i kalamiteta te mehanička i kemijska prerada drva, a u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva ostaje upravljanje, uzgajanje, podizanje i uređivanje šuma te stručna šumarska kontrola nad eksploatacijom šuma.

Ranijih propisa o nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva nije objavljeno, ali se iz prednjeg vidi, što je sve bilo u nadležnosti tog ministarstva.

Novе promjene u organizaciji šumarstva nastaju u 1947. godini. Te je godine Vlada NRH donijela Uredbu o organizaciji šumarske službe.¹⁹ Ova je uredba donesena na temelju istovljjetne savezne uredbe²⁰ iz 1946. godine. Savezna je uredba propisala nadležnost saveznog i republičkih ministarstava poljoprivrede i šumarstva kao i nadležnost narodnih odbora u oblasti šumarstva, pa je to prvi pravni propis poslije Oslobođenja koji je regulirao pitanja iz organizacije šumarstva. Najznačajnije su dvije novosti u ovoj uredbi: prvo, što šume općenarodne imovine dijeli po značaju na savezne, republikanske i lokalne; drugo, što za neposredno upravljanje šumama općenarodne imovine osniva privredne organe pod nazivom šumskih

¹⁷ Ing. R. Benić: Pola godine rada šumarstva broskog okruga, šumarski list oktobar-novembar 1946., str. 169.

¹⁸ Narodne novine broj 109 od 22. VIII. 1946.

¹⁹ Narodne novine broj 56 od 19. VI. 1947.

²⁰ Službeni list FNRJ broj 106 od 31. XII. 1946.

gospodarstava saveznog, republikanskog i mjesnog značaja, i to kao privredna poduzeća. Ova je uredba propisala još 1 to, koje se šume i šumska zemljišta smatraju općenarodnom imovinom. Prema tom propisu imalo se smatrati općenarodnom imovinom šume i šumska zemljišta biv. »Državnog šumskog erara«; biv. banovinske, kotarske, općinske, gradske, seoske šume i šumska zemljišta; eksproprijirane i konfiscirane šume i šumska zemljišta, koje ne će biti upotrebljene u dodjeljivanje i zamjenu; državna zemljišta za koja se utvrdi, da imaju značaj šumskog zemljišta.

Na temelju propisa ove savezne uredbe počelo se u republikama organizirati šumarstvo u njenom smislu, pa je već prije donošenja naprijed spomenute Uredbe o organizaciji šumarske službe u NRH došlo do promjena u Hrvatskoj. Rješenjem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (šumarstvo) od 28. III. 1947. broj 4349. osnovana je Glavna direkcija šumskih gospodarstava kao organ Ministarstva poljoprivrede i šumarstva NRH i kao administrativno-operativni rukovodilac šumskih gospodarstava republikanskog značaja. Istodobno su formirana i republička šumska gospodarstva.

Glavna direkcija šumskih gospodarstava legalizovana je Uredbom o osnivanju Glavne direkcije šumskih gospodarstava.²¹

šumska gospodarstva kao privredna poduzeća republikanskog značaja osnovana su formalno tek Rješenjem Predsjedništva Vlade NRH br. 12959 od 6. VIII. 1947. i to:

Šumsko gospodarstvo	»Papuk«	u Osijeku
	»Spačva«	u Vinkovcima
	»Garjevica«	u Bjelovaru
	»Psunj«	u Novoj Gradiški
	»Samarica«	u Sisku
	»Gorski Kotar«	u Delnicama
	»Kapela«	u Gospiću
	»Viševica«	u Sušaku

Republička uredba o organizaciji šumarske službe u NRH regulirala je ista pitanja kao i savezna.

Ni savezna ni republička uredba o organizaciji šumarske službe nisu odredile, koje su šume i šumska zemljišta općenarodne imovine saveznog, koje republikanskog, a koje mjesno-lokalnog značaja. To je pitanje riješeno Ukazom²² Predsjedništva Prezidijuma Sabora NRH. Ovim su Ukazom proglašene

I. kao šume republikanskog značaja:

šume biv. drž. erara, biv. imov. općina, biv. posjed biskupija, vlastelinstva, Prve hrvatske štedionice, biv. zemlj. zajednica, biv. gradske općine, poduzeća, biv. patronatske šume rimokatol. biskupa, manastira;

II. kao šumske površine republičkog značaja radi provedbe pošumljavanja i melioracije kraških površina te u svrhu zaštite javnih interesa i unapređivanja kraške privrede:

sve opustošene šume, šikare, bujadnice, vrištine, kamenjari i goli krš te u njima uklopljene šume i kulture na području oblasti Dalmacije te kotareva Gospić, Perušić, Donji Lapac, Tit. Korenica, Gračac, Otočac, Brinje,

²¹ Narodne novine broj 73 od 15. VIII. 1947.

²² Narodne novine broj 82 od 13. IX. 1947. -

Senj Novi, Crikvenica, Sušak, Krk, Rab, Ogulin, Karlovac, Slunj, Vojnić, Vrginmost i Jastrebarsko (Žumberak) u ukupnoj površini od 85.000 hektara. Ta se površina izlučuje iz šumskih zemljišta biv. državnog erara, biv. imovnih općina ogulinske, otočke i slunjske, zemljišnih zajednica, općinskih i seoskih šumskih površina te eksploviranih šuma;

III. za šume i šumska zemljišta lokalnog značaja, sve ostale državne šume i šumska zemljišta ukoliko nisu određene za šume i šumska zemljišta općedržavnog značaja.

Dok su šumska gospodarstva, republikanskog značaja dobila na upravljanje šume pod I. iz prednjeg Ukaza, dotle su za izvršenje zadataka zbog kojih su izlučene i proglašene republikanskim značajem površine pod II. osnovane u rujnu 1947. Uprave za pošumljavanje i melioraciju krša²³ u Splitu i Rijeci.

Odlukom Ministarstva šumarstva NRH broj 25108 od 31. XII. 1947. osnovana je unutar ministarstva Glavna uprava za pošumljavanje, koja je rukovođila radom naprijed spomenutih uprava u Rijeci i Splitu.

U nadležnost Uprava za pošumljavanje i melioraciju u Splitu i Rijeci spadalo je:

a) izdvajanje zemljišta za pošumljavanje i šum. melioracije, te izrada potrebnih osnova i elaborata;

b) rukovodstvo pošumljavanja krša, te melioracije devastiranih šuma, šikara, bujadnica i kamenjara na šum. površinama republičkog značaja;

c) upravljanje šumskim rasadnicima;

d) čuvanje, zaštita i iskorištavanje šuma, koje se nalaze unutar površina izlučenih za pošumljavanje i melioraciju;

e) rukovođenje radova na uređivanju bujica;

f) suradnja sa institutima, poljoprivrednim ustanovama, narodnim odborima

Djelokrug Uprave u Splitu protezao se na područje svih kotarskih narodnih odbora u Dalmaciji, a djelokrug Uprave u Rijeci na područje kotarskog narodnog odbora Sušak, Crikvenica, Senj, Krk, Rab, Gračac, Donji Lapac, T. Korenica; Gospić, Perušić, Otočac, Ogulin, Slunj, Vojnić, Karlovac i Jastrebarsko (Žumberak).

Radi provedbe terenskih radova na pošumljavanju, i melioraciji krša osnovane su terenske sekcije za pošumljavanje i to za Upravu u Splitu: u Kninu, Splitu, Muću i Imotskom, a za Upravu u Rijeci: Senj, Karlovac, Gospić.

Još prilikom prvih predradnja za osnivanje Glavne direkcije šumskih gospodarstava donesena je Uredba,²⁴ kojom je u Ministarstvu industrije i rudarstva NRH osnovana Glavna direkcija drvne industrije.

25. IX. 1947. osnovano je Ministarstvo drvne industrije NRH izdvajanjem poslova drvne industrije iz Ministarstva industrije i rudarstva a poslova industrijske prerade drva iz Ministarstva šumarstva.

Prije nego će se prikazati organizacija šumskih gospodarstava republikanskog značaja treba napomenuti, da je pod konac 1947. godine donesen Opći zakon o šumama FNRJ. Ovaj je zakon, u pogledu propisa o upravi

²³ Narodne novine broj 84 od 20. IX. 1947.

²⁴ Narodne novine broj 1-8 od 28. II. 1947.

²⁵ Službeni list FNRJ broj 106 od 13. XII. 1947.

i nadzoru nad šumama ostao na istim principima kao i ranija savezna Uredba o organizaciji šumarstva iz 1946. godine.

šumska gospodarstva republ. značaja bila su organizirana Privremenim uputstvom za poslovanje šumskih gospodarstava republ. značaja na području NRH Ministra šumarstva od 24. VIII. 1948. broj 33883-1948., i to ovako:

Šumsko gospodarstvo dijeli se na 3 grupe:

1. Planska grupa sa referadama za plan proizvodnje, za financijski plan, kalkulacije i cijene i za evidenciju i statistiku;

2. Grupa za šumsku proizvodnju i iskorišćavanje šuma sa referadama za šumsku proizvodnju i iskorišćavanje šuma, za pošumljavanje i melioracije, za zaštitu šuma, za građevinske poslove, za lovstvo;

3. Grupa za uređivanje šuma.

Osim toga šumsko gospodarstvo imalo je: nabavni odsjek, odsjek za kadrove, sekretarijat sa administrativno-pravnom referadom i ekonomatom, računovodstvo.

Kao izvršni organ šum. gospodarstva na terenu bile su šumarije, šumarije su se dijelile nakrajone. U rajonima su službu vršili šumsko-tehnički organi.

čuvanje šume vršila je šumska narodna milicija, organizirana po propisima Zakona o narodnoj miliciji²⁶ i Zakona o šumskoj narodnoj miliciji.²⁷ Ta je milicija bila praktički izvan nadležnosti šumarskih organa, a u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova. Organi šumarstva mogli su tražiti pomoć šumarske milicije samo preko odsjeka unutrašnjih poslova NOK-a, što je otežavalo korišćenje i nadzor nad radom pripadnika milicije.

Šumska gospodarstva mogla su imati u svom sklopu uređaje na terenu kao manipulacije, pilane i tome slične pogone, ako je to odredio administrativno-operativni rukovodilac. Prema tome, republikanska šumska gospodarstva su se bavila poslovima iz grane 311, 313 i 122 (pilane). Ovakvo je poslovanje ostalo kratko vrijeme i već se Privremenom odlukom Ministarstva šumarstva NRH broj 25107 od 30. XII. 1947. izdvajaju poslovi grane 313 i osnivaju posebna poduzeća za iskorišćavanje šuma t. zv. Podiš-i sa manipulacijama kao pogonima na terenu.

Područja šumskih gospodarstava republ. značaja određena su uglavnom prema t. zv. šumsko-privrednim oblastima i šumsko-privrednim područjima kao ekonomsko-geografske cjeline. Točne podatke o površinama šuma ovih gospodarstava i o šumsko-privrednim područjima koja su obuhvatala pojedina šumska gospodarstva može se naći u članku ing. Smilaja: Uređivanje šuma u NRH, koji je odštampan u istom ovom šumarskom listu. Stoga ih se ovdje ponovo ne navodi. Navodi se samo, da je najmanju površinu šuma imalo na upravljanju šumsko gospodarstvo »Papuk« (85.279 ha), a najveću šumsko gospodarstvo »Viševica« (391.916 ha) ne računajući šumsko gospodarstvo »Dalmaciju«, koje je imalo na upravljanju sva — uglavnom — gola — šumska zemljišta općenarodne imovine na kršu Dalmacije u površini od 595.820 ha.

Republički zakon o šumama objavljen je u Narodnim novinama br. 84 od 22. X. 1949. sa istim načelnim odredbama kao i opši zakon o šumama.

²⁶ Službeni list broj 101 od 17. XII. 1946.

²⁷ Službeni list broj 36 od 1. V. 1948.

Početak proljeća 1949. god. došlo je do reorganizacije narodne vlasti radi decentralizacije te su osnovani oblasni narodni odbori, na koje je prenesen veliki dio nadležnosti sa ministarstva. U vezi s ovom decentralizacijom izvršena je reorganizacija republikanskih šumskih gospodarstava pa su od nekih ovih gospodarstava stvorena 2 ili 3 nova. Tako su rješenjem Predsjedništva vlade NRH od 27. VI. 1949. br. 14157 na području šumskog gospodarstva »Šamarica«Sisak stvorena nova šumska gospodarstva i to: »Orlova« u Glini, »Šamarica« u Kostajnici i »Plješivica« u Jastrebarskom; na području šumskog gospodarstva »Kapela« Gospić i »Viševica« Sušak nova šumska gospodarstva »Javornica« u Ogulinu, »Kapela« u Gospiću, »Bitoraj« u Delnicama i »Viševica« u Novom Vinodolu; na području šumskog gospodarstva »Garjevica« Bjelovar nova šumska gospodarstva »Kalnik« u Koprivnici, »Bilo Gora« u Virovitici i »Garjevica« u Bjelovaru; na području šumskog gospodarstva »Psunj« u Novoj Gradiški nova šumska gospodarstva »Lugovi« u Novskoj, »Psunj« u N. Gradiški, »Požeška Gora« u Sl. Požegi, »Zvečevo« u Pakracu. Ostalo je nepromijenjeno šumska gospodarstva »Papuk« u Osijeku i šumsko gospodarstvo »Spačva« u Vinkovcima.

Novo je bilo u organizaciji ovih gospodarstava, da su umjesto šumarija imali na terenu samo šumske rajone, koji su obuhvatali nekoliko lugarija — čuvarskih srezova. Rajonima su rukovodili revirnici. Revirnici su bili stariji lugari ili šumarski tehničari. Stručnim poslovima u šumama rukovodili su stručnjaci — šumarski inženjeri — neposredno iz šumskih gospodarstava. Ovakvom organizacijom mislilo se šumarske stručnjake približiti terenu i omogućiti im jači uticaj na gospodarenje u šumama približujući centar šumskog gospodarstva šumama. Zatim se mislilo osloboditi šumarske inženjere kancelarijskih poslova u vezi sa personalom i blagajnom u šumarijama i omogućiti im nesmetan, čisto stručni rad u šumama uz pomoć osoblja iz revira.

Ovakvo stanje traje do početka druge polovice 1950. godine kada je izvršena daljnja reorganizacija narodne vlasti sa većom samostalnošću narodnih odbora kotara, a slabljenjem i demokratizacijom centralnih republičkih organa vlasti. Tada se pristupa likvidaciji oblasnih narodnih odbora²⁸ i ministarstva, a osnivaju se savjeti²⁹ i Glavne uprave.³⁰ Dokinuto je Ministarstvo šumarstva, a osnovan Savjet za poljoprivredu i šumarstvo i Glavna uprava za šumarstvo, čiji je direktor član Savjeta. Iste godine dolazi do velike promjene i u upravljanju privredom: privredna poduzeća predaju se na upravljanje radnicima. U toj godini se mala šumska gospodarstva ponovno sjedinjuju u velika i prenose u nadležnost republičkog organa — Glavne uprave za šumarstvo kao administrativno operativnog rukovodioca. Tada je rješenjima Vlade NRH osnovano svega 9 šumskih gospodarstava, i to:

Šumsko gospodarstvo	»Papuk« u Osijeku	rješenjem br.	914/50.
»	»Spačva« u Vinkovcima	»	» 919/50.
»	»Garjevica« u Bjelovaru	»	» 920/50.
»	»Psunj« u Novoj Gradiški	»	» 921/50.

²⁸ Zakon o ukidanju narodnih odbora oblasti u NRH — Narodne novine broj 71 od 13. XII. 1951.

²⁹ Odluka o reorganizaciji Vlade NRH — Narodne novine br. 27 od 9. V. 1951.

³⁰ Ukaz o izvršenju Odluke Sabora o reorganizaciji Vlade NRH — Narodne novine broj 30 od 19. V. 1951.

Šumsko gospodarstvo	»Dalmacija«	u Splitu	rješenjem br.	922/50.
„	„	»Šamarica«	u Zagrebu	„ „ 923/50.
»	„	»Javornica«	u Ogulinu	„ „ 924/50.
»	„	»Kapela«	u Gospiću	„ „ 925/50.
»	„	»Viševica«	u Rijeci	„ „ 926/50.

Ova su gospodarstva osnovana kao privredna poduzeća i kao takva registrirana kod Ministarstva financija NRH. Osnovni im je zadatak uzgajanje i zaštita šuma, ali se ubrzo počela sve više razvijati i eksploatacija šuma u vlastitoj režiji, jer državne potrebe zahtijevaju veću proizvodnju željezničkih pragova, rudnog i ogrjevnog drva, negoli to mogu izvršiti drvno-industrijska poduzeća. Zbog toga se tada uvodi i posebno stimuliranje radnika i službenika putem učestvovanja u dobiti gospodarstva.

Ova šumska gospodarstva dokidaju šumske rajone i osnivaju ponovno šumarije kao terenske pogone za neposredno upravljanje šumama. U ovim šumskim gospodarstvima, iako su osnovana kao privredna poduzeća, ne upravlja sam kolektiv već i dalje direktor. Ovo s razloga: prvo, što se nije moglo naći siguran indeks za utvrđivanje godišnjeg proizvoda radnika i službenika gospodarstva; drugo, što šume imaju pored čisto privrednog i opći značaj za društvenu zajednicu utjecajem na režim voda, zaštitu tla, klimu i t. d., i treće, što u ovom poduzeću ima neznatni postotak radnika a pretežan službenika.

Iz prednjih razloga su kasnije — u 1951. god. šumska gospodarstva brisana kao privredna poduzeća i rješenjem Ministarstva financija NRH proglašena za ustanove sa samostalnim financiranjem.

Takvo je bilo stanje sa upravljanjem šumama republikanskog značaja.

što se tiče šuma općenarodne imovine lokalnog značaja, narodni odbori kotara su mogli da s njima upravljaju neposredno putem svojih odsjeka za šumarstvo, kako su i dotad činili, ili su mogli osnovati šumska gospodarstva lokalnog značaja za upravljanje šumama istog značaja, na temelju naprijed spomenute Uredbe o organizaciji šumarske službe iz 1947 godine, općeg zakona o šumama iz 1947 godine i republičkog zakona o šumama iz 1949 godine. Malen je broj narodnih odbora tokom 1947., 1948., 1949., 1950. i 1951. godine osnovao takva šumska gospodarstva, kao na pr. Narodni odbor kotara Sisak i Jastrebarsko. Naprotiv, mnogo je narodnih odbora osnovalo, kotarska šumska poduzeća za iskorišćavanje šuma općenarodne imovine lokalnog značaja sa zadatkom, da proizvode ogrjevno drvo, seljačku građu i druge sortimente za lokalne potrebe, a neke druge sortimente, kao taninsko, celulozno i rudno drvo, željezničke pragove te sitne sortimente za pomaganje izvršenja republičkog plana sječa, izrade i izvoza drvnih sortimenata. Osnovano je bilo svega 44 takvih poduzeća, i to u Bednji, Crikvenici, Daruvaru, Delnicama, D. Lapcu, D. Miholjcu, D. Stubici, Dugom Selu, Đakovu, Glini, Grubišnom Polju, Ivanić-gradu, Jastrebarskom, Karlovcu, Križevcima, Kutini, Kostajnici, Krapini, Ludbregu, Našicama, N. Gradiški, Novskoj, Ogulinu, Orahovici, Osijeku, Otočcu, Pakracu, Perušiću, Petrinji, Podr. Slatini, Rijeci, Sl. Brodu, Sl. Požegi, T. Korenici, Sisku, Valpovu, Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovcima, Virovitici, Vrbovcu, Vukovaru, Vrginmostu i Zagrebu. Neki su narodni odbori preneli na kotarska šumska poduzeća poslove upravljanja šumama i tako sjedinili poslove odsjeka za šumarstvo narodnog odbora sa poslovima poduzeća, ne mijenjajući naziv poduzeća u gospodarstvo.

Kada su u godini 1951., na temelju zaključka Privrednog savjeta NRH objedinjene sve šume i šumska zemljišta na području Hrvatske, bez obzira na značaj i vlasništvo i stavljene pod jedinstvenu republičku upravu³¹, počela je likvidacija kotarskih šumskih poduzeća i gospodarstava. Ovo objedinjavanje uprave šuma obrazloženo je tim, da je iskustvo pokazalo, da je podjela šuma po značaju bila neprirodna i da se ne može nikako opravdati sa stanovišta pravilnog gospodarenja šumama. Dalje, da je dvostruki kolosjek upravljanja i gospodarenja stvarao velike organizacione poteškoće, otežavao pravilno rukovođenje planiranjem, izvršavanjem zadataka i njihovom kontrolom, evidencijom i t. d. Osim toga, da se nepotrebno povećavao broj stručnog i administrativnog osoblja. Tvrdilo se, da za gospodarenje svim šumama i šumskim zemljištem, pa i privatnim, treba postaviti jedinstveni sistem upravljanja. Na osnovi ovog, dano je republičkim šumskim gospodarstvima da vrše jedinstvenu privrednu upravu putem njihovih šumarija. Određeno je, da i nadzor nad privatnim i zadružnim šumama vrše ista šumska gospodarstva.

Iste je godine ukinuta šumska milicija, koja je od 1948. godine vršila čuvanje šuma općenarodne imovine³².

U drugoj polovini 1951. godine dolazi do daljnjeg koraka u izgradnji novih društvenih odnosa u Jugoslaviji. Objavljuju se nacrti propisa o novom ekonomskom i finansijskom sistemu, koji treba da pomažu borbu protiv birokratskih tendencija i njihovih nosilaca i jačaju ulogu neposrednih proizvođača i njihovih predstavnika u organima narodne vlasti, sve u cilju istinskog socijalističkog demokratskog razvitka. U vezi s tim uveden je u 1952. godini novi privredni sistem i doneseni propisi za jačanje samouprave narodnih odbora³³ i za usklađivanje organizacije narodne vlasti sa tim sistemom. Stoga dolazi u toj godini do ukidanja Glavne uprave za šumarstvo³⁴ u sastavu Savjeta za poljoprivredu i šumarstvo, kao i tog Savjeta³⁵, a poslovi njihovog djelokruga preneseni su u djelokrug upravnog aparata Privrednog savjeta NRH. Na taj način i poslovi šumarstva i lovstva republičke nadležnosti dolaze u Privredni savjet NRH, gdje se osniva odjel za šumarstvo, šumska gospodarstva posluju sada samostalno, kao republičke ustanove sa samostalnim financiranjem bez ikakvog administrativno-operativnog rukovodstva.

U godini 1953. donesen je Ustavni zakon NRH³⁶ kojim je osnovan Državni sekretarijat za poslove narodne privrede za poslove iz nadležnosti republičkih organa vlasti. Na ovaj sekretarijat preneseni su³⁷ poslovi ukinutog Savjeta za poljoprivredu i šumarstvo i Privrednog savjeta, pa prema tome i poslovi šumarstva. Za vršenje ovih poslova osnovana je u Državnom

³¹ Rješenje Savjeta za poljoprivredu i šumarstvo broj 2040 od 12. IX. 1951.

³² Zakon o ukidanju Zakona o šumskoj narodnoj miliciji — Službeni list FNRJ broj 44 od 3. X. 1951.

³³ Zakon o narodnim odborima kotara, gradova i općina — Narodne novine br. 34 od 24. VII. 1952., 35 od 26. VII. 1952. i 36 od 1. VIII. 1952.

³⁴ Ukaz o ukidanju glavnih uprava u sastavu savjeta Vlade NRH — Narodne novine broj 33 od 22. VII. 1952.

³⁵ Rješenje o reorganizaciji upravnog aparata privrednih organa Vlade NRH — Narodne novine broj 34 od 24. VII. 1952.

³⁶ Ustavni zakon NRH o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti — Narodne novine broj 9 od 21. II. 1953.

³⁷ Zakon o provođenju Ustavnog zakona NRH — Narodne novine broj 9 od 21. II. 1953.

sekretarijatu za poslove naredne privrede Uprava za šumarstvo i lovstvo, koja i danas postoji. Ustavnim zakonom uvodi se daljnja decentralizacija i demokratizacija narodne vlasti i utvrđuju principi samoupravljanja proizvođača u privredi i samoupravljanja radnog naroda u oblasti prosvjete, nauke i kulture i socijalnih službi kao i u organima vlasti — narodnim odborima i republičkim organima vlasti. U vezi sa ovakvim stanjem dolazi u 1954. godini do reorganizacije šumarske službe u NRH. Donesena je Uredba o organizaciji šumarske službe³⁸ i Uredba o osnivanju šumarskih inspektorata³⁸. Prvom uredbom ukinuta su šumska gospodarstva kao republičke ustanove sa samostalnim financiranjem. Umjesto njih za neposredno upravljanje šumama i šumskim zemljištem općenarodne imovine osnivaju narodni odbori kotara (grada) šumarije kao ustanove sa samostalnim financiranjem. Prema tome, šumarije su samostalni organi u koncepciji šumskih gospodarstava manjeg područja sa određenom samoupravom, koju imaju i druge ustanove sa samostalnim financiranjem³⁹, na određenim šumskim kompleksima. Područje šumarija obuhvaća površinu šuma, na kojoj se može voditi racionalno šumsko gospodarenje. Narodni odbor kotara može na šumariju prenijeti nadzor nad privatnim i zadružnim šumama. Zadatak šumarija je u uzgoju i zaštiti šuma, a tek u maloj mjeri u eksploataciji (t. zv. sanitarne sječe, čišćenja, prorode, smolarenje).

Drugom uredbom osnivaju se šumarski inspektorati kao organi Državnog sekretarijata za poslove narodne privrede na terenu za nadzor nad izvršenjem zakonskih i drugih propisa i mjera, koje se odnose na upravljanje šumama, kao i za poslove uređivanja šuma. Na temelju ove uredbe osnovani su šumarski inspektorati u dotadašnjim sjedištima šumskih gospodarstava, i to u Bjelovaru, Gospiću, N. Gradiški, Ogulinu, Osijeku, Rijeci, Splitu, Vinkovcima i Zagrebu.

U vezi sa osnivanjem komuna i komunalnih zajednica (kotara), novom teritorijalnom podjelom Republike i prijenosom nekih nadležnosti sa narodnog odbora kotara na narodni odbor općine⁴⁰ otpočinje pod konac 1955. likvidacija šumarskih inspektorata i osnivanje šumarskih inspekcija kod narodnih odbora kotara. Dotadanje odsjeke za uređivanje šuma šumarskih inspektorata kani se osamostaliti kao terenske sekcije za uređivanje šuma u sastavu Uprave za šumarstvo i lovstvo Državnog sekretarijata za poslove narodne privrede.

Šumarije su se tokom 1955 godine ustalile kao samostalne ustanove i uvele kolektivni organ upravljanja, upravni odbor, sastavljen od biranih predstavnika kolektiva radnika i službenika šumarije (2) i imenovanih predstavnika narodnih odbora (4). Upravitelj šumarije po svom položaju ulazi kao sedmi član u upravni odbor. Tako je i kod šumarija ostvareno društveno upravljanje, što dobro odgovara zadacima šumarije kao upravljača šumama, koje pored privredno-proizvodnog značaja imaju i općijavni značaj i funkciju. Valja napomenuti, da su šumarije, u vezi sa propagiranjem štednje drveta — naročito tehničkog i industrijskog — zavele u velikoj mjeri sječju i izradu sječina, namijenjenih za lokalne potrebe, u

³⁸ Narodne novine broj 15 od 31. III. 1954.

³⁹ Osnovna uredba o ustanovama sa samostalnim financiranjem — Službeni list FNRJ broj 18 od 5. IV. 1952.

⁴⁰ Zakon o nadležnosti narodnih odbora općina i kotara — Narodne novine broj 38 od 15. VIII. 1955.

vlastitoj režiji kao i prodaju izrađenog drva lokalnom stanovništvu po ekonomskim cijenama. Može se predviđati, da će u daljnjem razvitku šumarije sve više eksploatirati drvene mase u vlastitoj režiji. Kao posljedica toga javlja se potreba za zajedničkim poslovanjem šumarija sa područja jednog ili više kotara radi stvaranja nekih zajedničkih predstavništava, biroa ili agencija, za zajedničke nabavke, prodaje, zastupanja, stručna savjetovanja i sl. Očekuje se stoga, da će uskoro doći i do izmjene propisa o organizaciji šumarske službe u ovom smislu.